

Олег ЛУЦИШИН

кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, Україна, olegkalyna@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4048-8875

ЯК ФІНТЕХ ЗМІНЮЄ СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПОРЯДОК

Вступ. У статті з'ясовано сутність системних проблем, які виникають у різних сферах світової економіки та призводять до глобальних дисбалансів і світових фінансових криз. Оскільки економіки різних країн світу розвиваються на "різних швидкостях", то економічні дисбаланси, "фінансові розриви", інфраструктурні та технологічні провали стають звичними. А новітні фінансові технології є дуже гнучкими і адаптивними до викликів і змін.

Мета – з'ясувати сутність і роль фінтех у подоланні системних розривів і дисбалансів у період "безконтактної економіки", обґрунтувати вплив новітніх фінансових інструментів на зміну світового фінансового порядку.

Методи. Використано методи діалектичного, структурного аналізу та синтезу, а також логічного узагальнення, порівняння та формалізації, метод наукового абстрагування.

Результати. Розкрито системні детермінанти глобальної фінансової нестабільності. Наголошено на нових системних ризиках і глобальних викликах, що провокують світові фінансові кризи в епоху цифрової економіки та цифрової фінансизації. Проаналізовано фінансові методи боротьби з Covid-19 і системні заходи урядів окремих країн в умовах пандемії. Аргументовано політичні, культурні й інституційні відмінності країн-лідерів: від централізованого планування в Китаї, яке дає змогу діяти більш рішуче й оперативніше, до лібералізму свобод та демократії в США, для яких не властиві жорсткі обмеження свобод. Аргументовано об'єктивні передумови і потенційні можливості реформування світової глобальної фінансової архітектури в епоху трансформації світового фінансового порядку та наголошено на його основному елементі – фінтех. Науково обґрунтовано вплив новітніх фінансових інструментів на зміну світового фінансового порядку, розкрито сутність та роль фінтех у подоланні системних розривів і дисбалансів у період "безконтактної економіки".

Перспективи. У подальших дослідженнях планується розкрити сутність та роль фінтех у подоланні системних розривів і дисбалансів у період "безконтактної економіки", узагальнити переваги та виявити недоліки фінтех.

Ключові слова: фінансова криза, політика соціального дистанціювання, глобальне економічне зростання, фінтех-компанії, системні дисбаланси, "безконтактна економіка"

ка”, інклюзивна економіка, соціально-відповідальна економічна система, технологічні платформи, маркетплейси, прострочені кредити, соціальні мережі, вендори, Big Data, онлайн-послуги, кіберзлочинці, “корономіка”.

Рис.: 2, бібл.: 25.

Олег ЛУЦИШИН

кандидат економічних наук, доцент, Тернопольський національний економічної університет, Тернополь, Україна

КАК ФИНТЕХ МЕНЯЕТ МИРОВОЙ ФИНАНСОВЫЙ ПОРЯДОК

Введение. В статье выяснено сущность системных проблем, возникающих в разных сферах мировой экономики и приводящих к глобальным дисбалансам и мировым финансовым кризисам. Поскольку экономики различных стран мира развиваются на “разных скоростях”, то экономические дисбалансы, “финансовые разрывы”, инфраструктурные и технологические провалы становятся привычными. А новейшие финансовые технологии являются очень гибкими и адаптивными к вызовам и изменениям.

Цель – выяснить сущность и роль финтех в преодолении системных разрывов и дисбалансов в период “бесконтактной экономики”, обосновать влияние новейших финансовых инструментов на смену мирового порядка.

Методы. Используются методы диалектического, структурного анализа и синтеза, а также логического обобщения, сравнения и формализации, метод научного абстрагирования.

Результаты. Раскрыты системные детерминанты глобальной финансовой нестабильности. Отмечены новые системные риски и глобальные вызовы, провоцирующие мировые финансовые кризисы в эпоху цифровой экономики и цифровой финансизации. Проанализированы финансовые методы борьбы с Covid-19 и системные меры правительств отдельных стран в условиях пандемии. Аргументированы политические, культурные и институциональные различия стран-лидеров: от централизованного планирования в Китае, позволяющего действовать более решительно и оперативно, к либерализму свобод и демократии в США, которые не принимают жестких ограничений свобод. Аргументированы объективные предпосылки и потенциальные возможности реформирования глобальной финансовой архитектуры в эпоху трансформации мирового порядка и отмечен его основной элемент – финтех. Научно обосновано влияние новейших финансовых инструментов на смену мирового порядка, раскрыта сущность и роль финтех в преодолении системных разрывов и дисбалансов в период “бесконтактной экономики”.

Перспективы. В дальнейших исследованиях планируется раскрыть сущность и роль финтех в преодолении системных разрывов и дисбалансов в период “бесконтактной экономики”, обобщить преимущества и выявить недостатки финтех.

Ключевые слова: финансовый кризис, политика социального дистанцирования, глобальный экономический рост, финтех-компании, системные дисбалансы, “бесконтактная экономика”, инклюзивная экономика, социально-ответственная экономическая система, технологические платформы, маркетплейсы, просроченные кредиты, социальные сети, вендори, Big Data, онлайн-услуги, киберпреступники, “корономіка”.

Oleh LUTSYSHYN

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine, olegkalyna@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4048-8875

HOW FINTECH CHANGES THE WORLD FINANCIAL ORDER

Introduction. *The article is devoted to clarifying the essence of systemic problems that arise in various areas and lead to global imbalances and global financial crises. As the economies of different countries develop at “different speeds”, economic imbalances, “financial gaps”, infrastructure and technological failures are becoming commonplace. The article focuses on the development of the latest financial technologies that are very flexible and adaptable to challenges and changes.*

The purpose is to find out the nature and role of FinTech in overcoming systemic gaps and imbalances in the period of “contactless economy”; scientific substantiate the influence of the newest financial instruments on the change of the world financial order.

Methods. *Methods of dialectical, structural analysis and synthesis, as well as logical generalization, comparison and formalization, the method of scientific abstraction are used.*

Results. *The systemic determinants of global financial instability are revealed. Emphasis is placed on new systemic risks and global challenges provoking global financial crises in the era of digital economy and digital financing. Methods of combating Covid-19 and systemic measures of individual governments in a pandemic are analyzed. The political, cultural and institutional differences of the world leaders are argued from centralized planning in China, which allows to act more decisively and more efficiently, to the liberalism of freedoms and democracy in the United States, which does not accept strict restrictions on freedoms. The objective preconditions and potential opportunities for reforming the world monetary system and global financial architecture in the era of transformation of the world financial order are argued and its main element – FinTech is emphasized. The necessity of forming a new neo-financial world order, which will be based on completely new principles and principles, has been proved.*

Perspectives. *In further research it is planned to pay reasonable attention to the latest financial instruments on the change of the world financial order, to reveal the essence and role of FinTech in overcoming systemic gaps and imbalances in the period of “contactless economy”.*

Keywords: *financial crisis, social distancing policy, global economic growth, FinTech companies, system imbalances, contactless economy, inclusive economy, socially responsible economic system, technological platforms, marketplaces, NPL (non performing loans), social networks, vendors, Big Data, online services, cybercriminals, “coronomics”.*

JEL Classification: D53, E44, G01.

Постановка проблеми. Індикатором системних проблем, які виникають у різних сферах (у тому числі й фінансовій), є глобальні дисбаланси та світові фінансові кризи. Оскільки економіки різних країн світу розвиваються на “різних швидкостях”, то економічні дисбаланси, “фінансові роз-

риви”, інфраструктурні та технологічні провали – річ звична.

Фінансові технології існують практично стільки, скільки й індустрія фінансових послуг, розвиваються вони під впливом економічних та соціальних викликів. Однак фінансові технології є дуже гнучкими, швидко

адаптуються до викликів і змін. Про це свідчить хоча б той факт, що після економічної кризи 2008 р. компанії з більш ефективними та сучасними технологіями витіснили традиційних постачальників послуг з ринку.

Криза 2020 р., спричинена пандемією Covid-19, має свою специфіку і є своєрідним “вірусом соціального виклику”. Для розуміння її суті, факторів, викликів і засобів боротьби варто розглянути заходи, які застосовували країни – геополітичні лідери, в яких поширення вірусу було найбільшим. Щоб обмежити поширення вірусної інфекції Китай і США проводили політику “соціального дистанціювання”, яка не тільки призвела до зростання безробіття, зміни сутності економічних взаємин між суб’єктами господарювання, а й порушила цикл доходів-витрат, що підтримує глобальне економічне зростання. За оцінками Міжнародного валютного фонду, світовий ВВП у 2020 р. скоротиться на 3% (ВВП Китаю в першому кварталі поточного року вже знизився на 6,8%).

Разом з тим, кожна з цих країн обрала свій шлях та свою траєкторію боротьби з пандемією, а відтак, результати суттєво різняться. “Драконівські” карантинні заходи Китаю допомогли швидко взяти ситуацію під контроль, суттєво знизивши випадки нових інфікувань. Це дало змогу пришвидшити вихід з карантину. Натомість ліберальні підходи та запізнена реакція і фрагментарне охоплення карантинними заходами в Америці призвели до стрімкого зростання кількості хворих і жертв, що в підсумку не дало можливості локалізувати вогнище зараження.

Це зумовлено як політичними і культурними, так і інституційними відмінностями: централізоване планування в Китаї дає змогу діяти більш рішуче; а демократія в США не передбачає жорстких обмежень свобод. Варто також зважати на вплив американської і китайської моделей економіки,

інфраструктурні особливості, а також фінансові та економічні наслідки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання трансформації та реструктуризації світового фінансового порядку досліджували С. Волосович [1], С. Голуба [2], В. Козюк [3], Л. Колінець [4], Н. Кравчук [5], З. Луцишин [6], С. Міщенко [7], Г. Поченчук [8], Н. Пантелеева [9], А. Шкляр [10] та інші вчені. Методи боротьби з Covid-19 і системні заходи урядів окремих країн в умовах пандемії розкрито в працях О. Бедратенко [11], Ю. Віннічука [12], О. Голубова [13], О. Охріменко [14], О. Соколовського [15], І. Соломка [11], Є. Тейзе [16], Е. Шена [17].

Вперше поняття фінтех застосував Пітер Найтан [18] у статті з однойменною назвою “фінтех” ще у 80-х роках минулого століття. Будучи відносно новим явищем, воно викликає зацікавленість як в українських, так і зарубіжних науковців.

Метою статті є з’ясування сутності та ролі фінтех у подоланні системних розривів і дисбалансів у період “безконтактної економіки”; наукове обґрунтування впливу новітніх фінансових інструментів на зміну світового фінансового порядку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Моніторинг та оцінка фінансового стану світової економіки дає підстави констатувати той факт, що практично усі економічні системи в умовах пандемії стоять перед викликом нестачі фінансових ресурсів, зупинки бізнесу або переходу його на дистанційну систему роботи, що потребує застосування цілком іншого інструментарію взаємин із клієнтами. Постають питання: чи достатній спектр таких інструментів? Чи готовий до них бізнес та споживач? Як швидко можна переорієнтуватися?

Відповідно до “нових реалій” світової “коронаміки”, світ з глобального різко почав переорієнтуватися на локальний, а

частіше – на мікрозональний рівень, що, передусім, передбачатиме відмову від традиційних інструментів вирішення проблем та перехід на онлайн платформи, персональну доставку тощо. Усе це вимагає нових фінтех-рішень.

Кожна країна має ексклюзивну економічну систему, яка базується на економічних традиціях, національній ментальності й інфраструктурній інклюзивності [18]. Так, неоліберальна політика США призвела до появи залежності від споживання, що фінансується в борг. Американці загалом жили не “по кишені” – тобто в борг, більшість товарів і послуг купували в кредит або в лізинг; заощадження були сегментовані, а їх більшість направлялась на фондовий ринок. Ментальність споживання базувалася на відвідуванні великих супермаркетів та “полюванні” на великі знижки (“чорна п’ятниця”).

Цей сценарій аналогічно демонстрував й уряд США, користуючись “непомірним привілеєм”, який йому забезпечував долар як глобальна резервна валюта. США швидкими темпами нарощували бюджетний дефіцит і збільшували розриви рахунку поточних операцій. Країна була захищеною від зовнішніх “шоків”, інфляція залишалася стабільно низькою, незалежно від експансійної політики, яку проводив Федеральний резерв США. Цей феномен можна пояснити позитивним впливом на економіку США економік країн, що швидкими темпами інтегруються у світову економіку, зокрема Китаю.

Білий дім та сенатори узгодили масштабний пакет фінансової допомоги для пом’якшення наслідків пандемії Covid-19 на суму більше, ніж 2,4 трлн дол. Про це заявив представник адміністрації президента США Ерік Віланд. Відомо, що 250 млрд дол. буде спрямовано на прямі виплати приватним особам і сім’ям; 350 млрд дол. – на кредити для малого бізнесу; 250 млрд дол.

– на виплати у зв’язку з безробіттям та 500 млрд дол. – на позики підприємствам, що потерпають від наслідків пандемії [19].

Під час нинішньої “коронаміки” ФРС, як завжди, пішла уже традиційним шляхом: зниження процентної ставки та збільшення балансу грошової маси. Усі ці заходи спрямовані на згладжування системного дефіциту ліквідності. Останніми роками фінансова система США продовжувала все більше відриватися від реальної економіки, нарощуючи надлишкову заборгованість. Корпорації в основному роблять ставку на ринки капіталів, а не на реальне банківське фінансування. Фірми з лістингу на Волл-стріт торгують між собою, а фінансові ресурси не надходять в реальну економіку (йдеться про так званий Мейн-стріт).

Звідси й основна причина паніки, яка розповсюдилася на світових фінансових ринках. 9 березня 2020 р. основні американські біржові індекси зазнали різкого падіння. Dow Jones впав на 2100 пунктів (8,1%). Індекс S&P 500, який охоплює 500 найбільших компаній ринку США, знизився на 7,7%. Індекс Nasdaq опустився на 6,7%. Через різке падіння, вперше з часів кризи 2008 р., на біржах спрацював так званий “запобіжник” – механізм, який припиняє торги на 15 хвилин, щоб не допустити роздмухування панічних настроїв на ринку [12].

Натомість попит на державні облігації США та золото рекордно зріс, адже на тлі загального неспокою на ринках, інвестори шукають більш стабільні інструменти для збереження власних коштів. Через великий попит дохідність облігацій впала до історичного мінімуму – 0,32%.

Основними факторами, що спричинили різке падіння індексу, стали невизначеність щодо впливу поширення коронавірусу Covid-19 (рис. 1) на економіку, а також падіння цін на нафту.

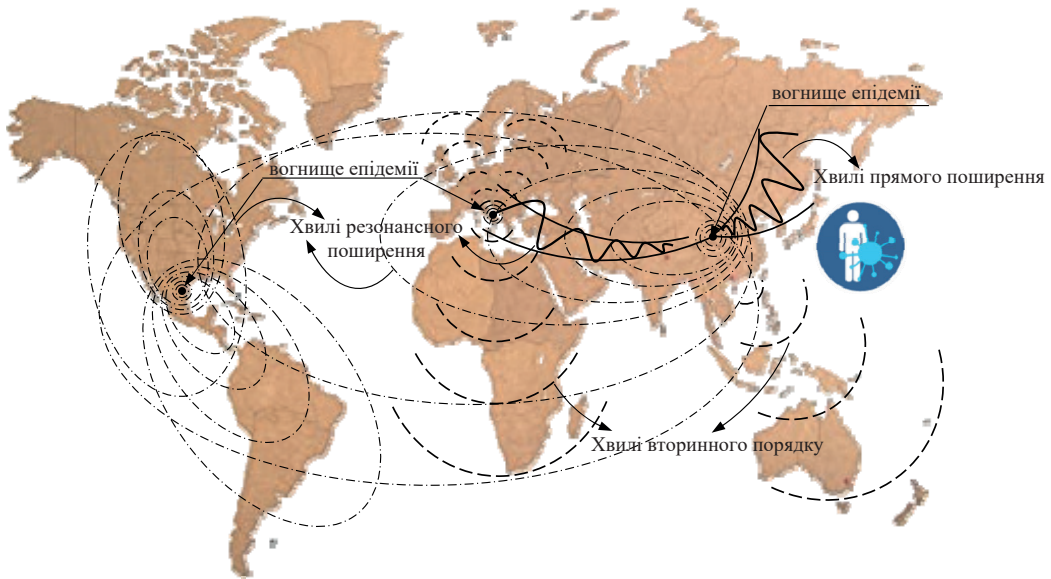

Рис. 1. Ефект поширення епідемії коронавірусу Covid-19 та його вплив на світову економіку*

* Побудовано автором.

Американська монетарна система, незважаючи на певне просування у використанні фінтех в електронних платежах, і надалі надає перевагу у використанні домогосподарствами та малим бізнесом менш ефективних фінансових інструментів, зокрема: готівки, паперових чеків та кредитних карток. Казначейство США здійснює усі виплати в межах антипандемічного стимулювання економіки, нараховуючи гроші на банківський рахунок або відправляючи чеки поштою.

Технологічні платформи та маркетплейси, які сфокусовані у своїй діяльності на американському ринку, намагаючись використати боргову модель споживання на свою користь, стимулюють користувачів нескінченно споживати (наприклад, за допомогою цільової реклами, можливості купівлі в кредит, оплати частинами). Водночас уряд менш за все турбувався про підтримку тих, хто намагається генерувати доходи в онлайн. Економічна модель, що базується на технологіях швидкого та прямого обміну

даними, ресурсами, товарами та послугами через короткострокові контракти стала втіленням "безконтактної економіки": такі платформи, як Uber, Ebay, Etsy оптимізовані для збільшення рівня продаж, потребують від працівників і користувачів мінімальної професійної підготовки, необхідних навичок та кваліфікацій, водночас надаючи й мінімальний трудовий захист. Держава в особі регуляторів воліє не зважати на це й приділяти цьому питанню мінімум уваги та дотримуватися принципу невтручання (тобто кожен може обирати модель відносин з роботодавцем самостійно).

Останні тенденції поведінки, особливо в посткризовий період, дають зрозуміти, що американська модель економіки є фінансово, екологічно і соціально нестійкою (це чітко простежується у стрімкому зростанні розривів, що призводить до яскраво вираженої нерівності). Як демонструє перебіг пандемії Covid-19, будь-який дисбаланс у циклі боргоспоживання може спровокувати майже

миттєвий колапс: за першого негативного тренду в доходах, фінансові установи (приватного капіталу) згортають усі кредитні програми, уникаючи збільшення NPL (non performing loans – прострочених кредитів). Економіка, основою якої є кредитне споживання, різко просідає – падають продажі, а відтак, і стрімко падають доходи. Щоб компенсувати втрати та зарадити системній катастрофі, доводиться широко застосовувати важелі й інструменти з арсеналу ФРС і казначейства, трансформуючи ймовірні кредитні ризики на плечі державного сектору.

Натомість китайська модель містить цілу низку цих прихованих елементів. Насамперед, варто зазначити, що вона характеризується високим рівнем ощадливості та накопичень. Драйверами економічного зростання Китаю є експорт та інвестиції, внутрішнє споживання доповнює та компенсує зовнішні вектори. Варто зазначити, що інноваційні технологічні платформи, які суттєво інтегровані у внутрішню соціальну мережу WeChat, особливо в секторі фінтех, зуміли пов'язати традиційну економіку з широкодоступною цифровою екосистемою. Остання налаштовує та спонукає користувачів не лише до споживання, а й дає змогу усім учасникам, які є в “ланцюгу”, заробляти, що підвищує структурну та організаційну стійкість китайської економіки.

Як не дивно, але варто визнати, що результатом трансформацій і розвитку є не центральне планування, а безперервні експерименти на локальних майданчиках й швидка адаптація до потреб, що базується на думці споживачів – аналіз фітбеків – реакція на потреби “знизу-вгору”. Основними руйнівними силами “безконтактної економіки” стали нові технологічні платформи – маркетплейси, апарат центрального планування тут не відігравав жодної ролі. Системи, базовані на принципах фінтех, допомагали швидко створювати інклюзивні інтегровані

мережі, котрі стимулювали інновації та створювали цілком нові ринки і робочі місця, які мають нові принципи роботи. Регулятори сприйняли це за належне та розробили механізми сприяння такому процесу.

Криза, спричинена пандемією Covid-19, лише висвітлила переваги китайської системи. Екосистеми “суперреакцій” та “суперпропозицій” створюються стійкими цифровими бізнес-моделями замкнутого циклу, в основі якого закладений принцип “заробляй–витрачай–плати”. Вони консолідують ендогенні функції бізнесу, який базується на споживанні набагато спектральніше, ніж західні моделі, котрі досі мають чітко сегментований і високо регульований секторальний характер. Після запровадження жорсткого карантину такі маркетплейси, як Alibaba, Pinduoduo й інші цифрові ринкові майданчики, які мали повністю зациклену автономну систему взаємозв'язків вендорів, споживачів та механізмів проведення розрахунків, стали “рятівним колом” для більшості власників малих бізнесів та мікропідприємств, завдяки прямим каналам зв'язку з мільйонами споживачів як всередині країни, так і за кордоном. Онлайніві логістичні компанії, наприклад, JD.com, також відіграли важливу роль, гарантуючи безперебійну доставку товарів як першої необхідності й індивідуального захисту, так і товарів загального вжитку під час обмеження пересування та закриття традиційних торгових майданчиків.

Феноменом стала соціальна мережа WeChat компанії Tencent, яка дала можливість людям підтримувати контакти з членами сім'ї та друзями, котрі перебували на карантині, одночасно дозволяючи замовляти необхідні речі та проводити оплати за них. З іншого боку, вона давала можливість креативним людям отримувати дохід від підприємницької діяльності, просування контенту через різноманітні блоги та влоги. Платежі здійснювали через застосунок WeChat Pay.

WeChat одноосібно став важливим каналом уряду для поширення важливої соціальної інформації. Через технічні можливості та додаткові програмні рішення він став майданчиком координації складних проектів, наприклад, координації та моніторингу першочергових потреб у поставках необхідного медичного обладнання та матеріалів. Застосунок Meeting (також компанії Tencent) сприяв оперативному налагодженню онлайн навчання школам з доступом до потрібного інформаційного ресурсу.

Миттєво, ще до пом'якшення карантину, було розроблено програмне забезпечення, яке базувалось на вбудованих системах в WeChat і Alipay, для моніторингу стану здоров'я користувачів мережі, визначення їх переміщення, порад, куди саме піти, щоб уникнути скупчень і контактів з хворими чи потенційними носіями вірусу. Це стало можливим, як вже зазначалося, завдяки охопленню цих платформ – один або навіть обидва цих застосунки встановлені майже на всіх смартфонах, які використовують жителі Китаю, а самі вони є внутрішнім продуктом.

Отже, базуючись на принципах дзеркального збереження інформації, як другий “рівень” ієрархічної, традиційної банківської системи Китай створив горизонтальну, гнучку адаптивну систему, що об'єднала понад 800 млн смартфонів всередині країни. Вона, до речі, стала продуктивним самодостатнім елементом економіки. Це життєво важливий сегмент широкої економічної моделі Китаю, яка є гібридно-круговою: заощадження–споживання–борг–дохід. Така модель виявилася стійкішою до стресів, ніж західна модель споживання, що фінансується в борг. Більше того, ця фінтех екосистема стала головною причиною того, що фінансовий сектор Китаю не відчув гострого дефіциту ліквідності. Такий феномен дав змогу не застосовувати ради-

кальних дій центральним банком в період, коли економіка перебувала на карантині.

МВФ акумулював 1 трлн дол. США на боротьбу з кризою через коронавірус для допомоги країнам, економіки яких постраждали в результаті пандемії. Глава МВФ Крісталіна Георгієва зазначила, що МВФ запровадить гнучкий інструментарій для реагування на надзвичайні ситуації, щоб допомогти країнам з невідкладними потребами в платіжних балансах. У повідомленні також зазначено, що країни, які розвиваються, отримують майже 50 млрд дол. у вигляді пільгових кредитів. Також Фонд спрямує 10 млрд дол. під нульову процентну ставку країнам з низьким рівнем доходів [20].

Голова МВФ зауважила, що фонд виступив з низкою пропозицій, які мають допомогти країнам в складній ситуації: по-перше, це зміцнення фінансових інститутів і стимулювання банківського сектору; по-друге, підтримка реальної економіки шляхом коригування грошової політики; по-третє, реформування нормативної бази з метою забезпечення стабільності на фінансових ринках.

У фондї зазначили, що мають укладені договори з 40 країнами на суму близько 200 млрд дол. США, тоді як членами МВФ є 189 країн світу, серед яких і Україна.

Інші провідні економіки не відставали у “гонці” за підтримкою ліквідності економік традиційними методами. Так, міністр економіки Німеччини заявив, що державний банк розвитку (KfW) має 500 млрд євро на підтримку економіки та бізнесу для подолання наслідків пандемії коронавірусу. Міністр фінансів ФРН Олаф Шольц зауважив, що фінансова підтримка для німецьких компаній не матиме обмежень. Також він зазначив, що податкові пільги включно з відстрочками у сплаті податків будуть надані німецьким компаніям, хоча це може обійтися бюджету країни у мільярди євро [14].

Франція спрямувала 345 млрд євро для пом'якшення наслідків пандемії коронавірусу для економіки. Міністр економіки Франції Бруно Ле Мер зазначив, що “йде війна з коронавірусом, і це також економічна та фінансова війна, у якій мають бути задіяні всі наші сили...”. Урядовий план передбачає залучення 345 млрд євро. З них 300 млрд євро – для державного гарантування кредитів підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, ще 45 млрд євро – для прямої допомоги підприємствам; 2 млрд євро скерують на підтримку мікробізнесу. Для підприємств також планують скасувати чи відтермінувати сплату соціальних внесків, щоб не допустити банкрутства внаслідок зупинки чи суттєвого сповільнення виробництва [21].

Якщо узагальнити усе вищезазначене, то чітко простежується той факт, що модель економічного розвитку Китаю продовжує еволюціонувати, а пандемія стала для неї своєрідним “випробувальним майданчиком” нових технологій і застосунків. Викликом стала необхідність швидко адаптуватися та змінюватися під конкретні потреби. Те, наскільки динамічно вона впоралася із поставленими завданнями, свідчить лише про одне, що саме така модель у майбутньому буде найефективнішою платформою – світ перейде у новий формат світового фінансового порядку “фінтех-економіки”, яка стане системою повного циклу, що сприяє створенню економічного, соціального та природного капіталу, а не є банальним його споживачем. Вплив пандемії коронавірусу на світову економіку вже доволі помітний – він переформатує її та скеровує до нового рівня інклюзії й укладення цілком іншого суспільного договору. Однак економічна вигода, з одного боку, та ідеологічні й геополітичні амбіції і суперечності в поєднанні з транснаціональним гегемоністичним суперництвом, з іншого, легко можуть порушити цей нестійкий і не-

захищений баланс одразу після виходу світу з карантину.

Більшість провідних країн світу, з традиційними економіками, на чолі зі США потребуватимуть перегляду відносин всередині країни з одночасним виробленням нової моделі суспільного договору, який базуватиметься на інклюзивності та стійкості. Хорошим прикладом тут є Китай та інші країни Азії. Найголовніше у цьому випадку – знайти правильний баланс між інтересами великих корпорацій та маленькими фірмами і підприємцями; захищеністю приватного життя і вільним доступом до даних; обробкою великих даних (Big Data) та індивідуальними потребами; досягненням ефективності у короткостроковій перспективі (тактичні рішення) та стратегічним управлінням ризиками.

Звичайно, постає питання, яка ж роль фінтеху у цьому?

Як зазначено в доповіді компанії Deloitte на Всесвітньому економічному форумі (WEB), найвищими очікуваннями споживачів в умовах “безконтактної економіки” є простий онлайн-доступ до фінансових послуг, підвищення надійності трансакцій, швидкість прийняття рішень щодо видачі кредиту, зниження вартості, а ще краще – безкоштовність платежів для фізичних осіб. Всі ці вимоги реалізуються вже сьогодні через розробки фінтех, які роблять їх все популярнішими.

Інклюзії фінтех у економічні системи та фінансовий сектор поки не можна вважати домінуючою тенденцією, окремі країни, галузі та компанії досягли значного успіху, а самі фінтех стають мейнстримом у сфері фінансових послуг (рис. 2).

Висновки. У процесі дослідження науково обґрунтовано вплив новітніх фінансових інструментів на зміну світового фінансового порядку, розкрито сутність і роль фінтех у подоланні системних розривів і дисбалансів у період “безконтактної економіки”.

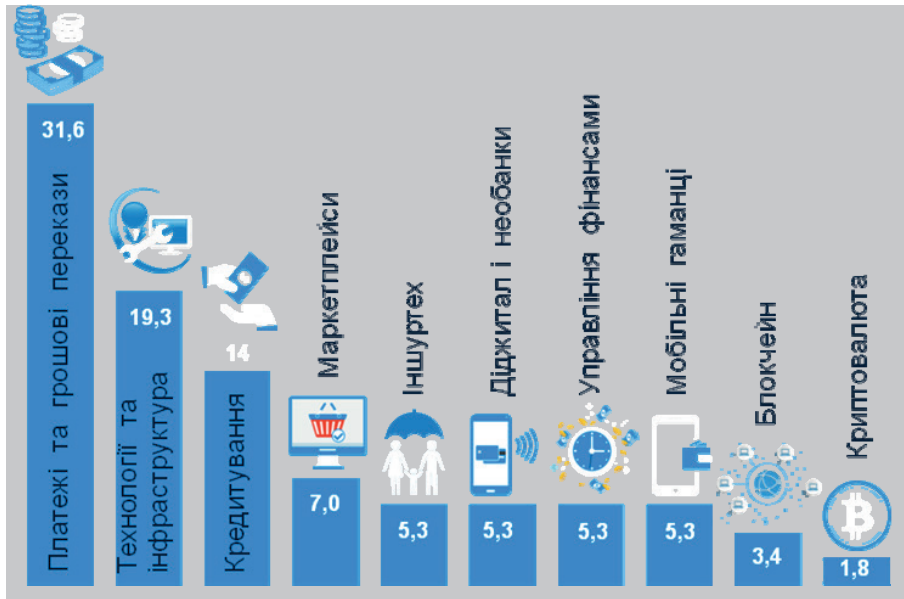

Рис 2. Сфери трансформацій фінтех компаній*

* Побудовано на основі [22].

Узагальнено очевидні переваги фінтех, а саме:

- фінтех-послуги постачаються, як правило, в Інтернеті, і таким чином користувачі отримують прямий і швидкий доступ без посередників;
- споживачі мають можливість отримати вигоду від диверсифікації та масштабу вибору продуктів і послуг, що стало можливим через віддалений доступ, незалежно від місцезнаходження;
- компаніям фінтех, зазвичай, не потрібно інвестувати значні ресурси у фізичну інфраструктуру, тому вони можуть пропонувати споживачам вигідніші умови, порівняно з традиційними компаніями;
- використання новітніх технологій та штучного інтелекту дає змогу фінтех-компаніям збирати, зберігати й обробляти більше інформації про клієнтів – це дає можливість запропонувати споживачам більш персоналізовані продукти або послуги [23].

Однак фінтех-компанії не позбавлені певних недоліків.

1. Оскільки фінтех-компанії є цілком новими бізнес-моделями для фінансової галузі, то вони, очевидно, використовують відмінні від традиційних фінансових установ бізнес-моделі. Усе це може призвести до розбіжностей регуляторного впливу й утруднення гарантування прав споживачів у разі настання непередбачуваних обставин.
2. Споживачі онлайн-послуг мають швидко приймати рішення в умовах обмеженого часового лагу й інформаційного вакууму, що може стати причиною здійснення необдуманих дій контрагентами.
3. Ще одним викликом та загрозою стає доступність фінтех-компанії в процесі проведення операцій до приватної інформації. Як наслідок, особисті дані клієнтів можуть бути використані без згоди власника або такі дані взагалі можуть викрадатися кіберзлочинцями.
4. Доступ до фінтех, з одного боку, здається простим та зрозумілим, однак є

багато категорій громадян, які через свої ментальні звички, вік, здоров'я та інше не можуть використовувати гаджети або комп'ютери для здійснення онлайн-операцій.

Разом з тим, одним із вагомих факторів для розповсюдження фінтех є відмова від політичних ігор на публіку. Це дасть змогу поступитися місцем раціональному, інформативному й інклюзивному діалогу між учасниками ринку та країнами. Однак, якщо проаналізувати заходи, які проводять сьогоднішні лідери ринку, а особливо реакцію США на кризу Covid-19, такий діалог на сьогодні ще під питанням.

Список використаних джерел

1. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти FinTech на ринку платіжних послуг. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2019. № 2. С. 100–118. URL : https://nbuv.gov.ua/UJRN/uzzt_2019_2_10.
2. Голуб С. М. Тенденції та особливості розвитку фінансових ринків світу та України. Наукові праці НДФІ. 2016. № 1 (74). URL : <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi>.
3. Козюк В. В. Коронакриза vs глобальна фінансова криза. Дзеркало тижня. 2020. Вип. № 1288. 28 березня – 3 квітня. URL : <https://dt.ua/macrolevel/koronakriza-vs-globalna-finansova-kriza-344090.html>.
4. Колінець Л. Б. Новий світовий фінансовий порядок : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 360 с.
5. Кравчук Н. Я. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору : монографія. Київ : Знання, 2012. 782 с.
6. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації : монографія. Київ : Видавничий центр "ДрУк", 2002. 320 с.
7. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. Фінансовий простір. 2018. № 1(29). С. 75–79.
8. Поченчук Г. М. FinTech у структурі фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. С. 49–55. URL : <https://global-national.in.ua/archive/21-2018/11.pdf>.
9. Пантелєєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства. Вісник Національного банку України. 2015. № 5. С. 25–31. URL : https://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_5_6.
10. Шкляр А. І., Ануфрієва К. В. Currency market in Ukraine: problems and challenges. Економіка і прогнозування. 2017. № 3. С. 51–55. URL : https://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2017_3_5.
11. Бедратенко О., Соломко І. Падіння на біржах спонукає експертів говорити про нову світову фінансову кризу. Голос Америки. 2020. 9 березня. URL : <https://ukrainian.voanews.com/a/finansy-padinnja-rynkiv/5321522.html>.
12. Віннічук Ю. Наскільки Україні вистачить золотовалютних резервів. Бізнес Цензор. 2020. 20 березня. URL : <https://biz.censor.net.ua/resonance/3182767/naskilki-ukran-vistachit-zolotovalyutnih-rezerviv>.
13. Голубов О. Коронавірус: уряд ФРН має 500 мільярдів євро на підтримку економіки. Deutsche Welle. 2020. 13 березня. URL : <https://www.dw.com/uk/коронавірус-уряд-фрн-має-500-мільярдів-євро-на-підтримку-економіки/a-52758709>.
14. Охріменко О. Долар виходить в друк. США включили верстат. SoldiS Інвестиційний огляд. 2020. 22 січня. URL : <http://www.soldis.com.ua/uk/node/171>.
15. Соколовський О. Від Італії до Австралії. Як в різних країнах підтримують зараз бізнес. Новое Время. 2020. 13 березня. URL : <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yak-rizni-krajini-dopomagayut-biznesu-i-ekonomici-50075434.html>.
16. Тейзе Є. Через коронавірус Україна втратила доступ до ринків капіталу. Deutsche Welle. 2020. 18 березня. URL : <https://www.dw.com/uk/через-koronavirus-ukraina-vtratila-dostup-do-rynkiv-kapitalu/a-52821310>.

17. Шен Е. Два методи боротьби з Covid-19. Чому США варто повчитися у Китаю. Новое Время. 2020. 29 квітня. URL : <https://uazmi.org/news/post/ewzwCkghu10jdkHmRz3fjS>.

18. Knight P. Fintech, money word. Made of MONEY. 2017. January 3. URL : <https://itsamoneything.com/money/peter-knight-fintech-money-word/>.

19. У США узгодили законопроект про підтримку економіки на \$2 трильйони. Укрінформ. 2020. 25 березня. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2904292-u-ssa-uzgodili-zakonoproekt-pro-pidtrimku-ekonomiki-na-2-trilijoni.html>.

20. МВФ готовий виділити \$ 1 трлн на боротьбу з кризою через коронавірус. Новое Время. 2020. 16 березня. URL : <https://nv.ua/ukr/biz/economics/1-trln-dolariv-vid-mvf-fond-vidilit-grosni-na-borotbu-z-krizoyu-koronavirusa-novini-ukrajini-50075963.html>.

21. Франція виділить бізнесу €345 млрд через COVID-19. Корреспондент.net. 2020. 18 березня. URL : <https://ua.korrespondent.net/world/4206177-frantsiia-vydilyt-biznesu-345-mlrd-cherез-COVID-19>.

22. ФінТех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. Звіт “ФІНТЕХ В УКРАЇНІ”. Спільний Проект USAID “Трансформація фінансового сектору” та інноваційного парку UNIT. City. URL : https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf

23. Що таке ФінТех і як він впливає на ваше життя вже сьогодні? Економічна правда. 2018. 5 грудня. URL : <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.

References

1. Mazaraki, A., Volosovych, S. (2019). Dominant FinTech na rynku platizhnykh posluh [FinTech dominants in the payment services market]. Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign Trade: Economics, Finance, Law, 2, 100–118. Available at: https://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2019_2_10.

2. Holub, S. M. (2016). Tendentsii ta osoblyvosti rozvytku finansovykh rynkiv svitu ta Ukrainy

[Trends and features of development of financial markets of the world and Ukraine]. Naukovi pratsi NDFI – Scientific Works of NDFI, 1 (74). Available at: <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi>.

3. Koziuk, V. V. (2020). Koronakryza vs hlobalna finansova kryza [Coronary crisis vs global financial crisis]. Dzerkalo tyzhnia – Week’s Mirror, 1288. Available at: <https://dt.ua/macrolevel/koronakryza-vs-globalna-finansova-kryza-344090.html>.

4. Kolinets, L. B. (2018). Novyi svitovyi finansovyi poriadok [The new world financial order]. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].

5. Kravchuk, N. Ya. (2012). Diverhentsiia hlobalnoho rozvytku: suchasna paradyhma formuvannia heofinansovoho prostoru [Divergence of global development: modern paradigm of geofinancial space formation]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

6. Lutsyshyn, Z. O. (2002). Transformatsiia svitovoi finansovoi systemy v umovakh hlobalizatsii [Transformation of the world financial system in the context of globalization]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr “DrUK” [in Ukrainian].

7. Mishchenko, V. I., Mishchenko, S. V. (2018). Marketynh tsyfrovykh innovatsii na rynku bankivskykh posluh [Marketing of digital innovations in the banking services market]. Finansovyi prostir – Financial Space, 1(29), 75–79 [in Ukrainian].

8. Pochenchuk, H. M. (2018). FinTech u strukturі finansovoi systemy. [FinTech in the structure of the financial system]. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Economic Problems, 21, 49–55. Available at: <https://global-national.in.ua/archive/21-2018/11.pdf>.

9. Pantelieieva, N. (2015). Novi formy hroshei v umovakh formuvannia informatsiinoho suspilstva [New forms of money in the conditions of formation of information society]. Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine, 5, 25–31. Available at: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_5_6.

10. Shkliar, A. I., Anufriieva, K. V. (2017). Currency market in Ukraine: problems and challenges. Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and Forecasting, 3, 51–55. Available at: https://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2017_3_5.

11. Bedratenko, O., Solomko, I. (2020). Padin-
nia na birzhakh sponukaie ekspertiv hovoryty pro
novu svitovu finansovu kryzu [The fall in stock mar-
kets prompts experts to talk about a new global fi-
nancial crisis]. Holos Ameryky – Voice of America.
(March, 9). Available at: <https://ukrainian.voanews.com/a/finansy-padinnja-rynkiv/5321522.html>.
12. Vinnichuk, Yu. (2020). Naskilky Ukraini
vystachyt zolotovaliutnykh rezerviv [How much
gold and foreign exchange reserves will have
Ukraine?]. Biznes Tsenzor – Business Censor.
(March, 20). Available at: https://biz.censor.net.ua/resonance/3182767/naskilky_ukran_vistachyt_zolotovalyutnih_rezerviv.
13. Holubov, O. (2020). Koronavirus: uriad FRN
maie 500 miliardiv yevro na pidtrymku ekonomiky
[Coronavirus: The German government has 500 bil-
lion euros to support the economy]. Deutsche Welle.
(March, 13). Available at: <https://www.dw.com/uk/koronavirus-urjad-frn-maie-500-miliardiv-yevro-na-pidtrymku-ekonomiky/a-52758709>.
14. Okhrimenko, O. (2020). Dolar vykhodyt v
druk. SShA vkluchyly verstat [The dollar is pub-
lished. The United States turned on the machine].
SoldiS Investytsiinyi ohliad – SoldiS Investment
Review. (January, 22). Available at: <http://www.sol-dis.com.ua/uk/node/171>.
15. Sokolovskiy, O. (2020). Vid Italii do Avs-
tralii. Yak v riznykh krainakh pidtrymuit zaraz bi-
znes [From Italy to Australia. As in different coun-
tries now support business]. Novoe Vremia – New
Time. (March, 13). Available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yak-rizni-krajini-dopo-magayut-biznesu-i-ekonomici-50075434.html>.
16. Teize, Ye. (2020). Cherez koronavirus
Ukraina vtratyla dostup do ryнкiv kapitalu [Due to
the coronavirus, Ukraine has lost access to capital
markets]. Deutsche Welle. (March, 18). Available at:
<https://www.dw.com/uk/cherez-koronavirus-ukraina-vtratyla-dostup-do-rynkiv-kapitalu/a-52821310>.
17. Shen, E. (2020). Dva metody borotby z
covid-19. Chomu SShA varto povchytysia u Ky-
taiu [Two methods of combating Covid-19. Why the
United States should learn from China]. Novoe Vre-
mia – New Time. (April, 29). Available at: <https://uazmi.org/news/post/ewzwCkghu10jdkHmRz3fjS>.
18. Knight, P. (2017). Fintech, money word.
Made of MONEY. (January, 3). Available at: <https://itsamoneything.com/money/peter-knight-fintech-money-word/>.
19. U SShA uzghodyly zakonoproiekt pro pid-
trymku ekonomiky na \$2 tryliony [The United States
has agreed on a \$ 2 trillion bill to support the econ-
omy]. Ukrinform. (2020, March, 25). Available at:
<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2904292-u-ssa-uzgodili-zakonoproiekt-pro-pidtrimku-ekonomiki-na-2-trilioni.html>.
20. MVF hotovy vydylyty \$ 1 trln na borotbu z
kryzoiu cherez koronavirus [The IMF is ready to al-
locate \$ 1 trillion to combat the crisis through the
coronavirus]. Novoe Vremia – New Time. (2020,
March, 16). Available at: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/1-trln-dolariv-vid-mvf-fond-vidilit-groshina-borotbu-z-krizoyu-koronavirusa-novini-ukrajini-50075963.html>.
21. Frantsiia vydilyt biznesu €345 mlrd cherez
COVID-19 [France will provide € 345 billion to busi-
nesses through COVID-19]. Korrespondent.net –
CorrespondentT.net. (2020, March, 18). Available at:
<https://ua.korrespondent.net/world/4206177-frantsiia-vydilyt-biznesu-345-mlrd-cherez-COVID-19>.
22. FinTekh v Ukraini: tendentsii, ohliad ryнку
ta katalog. Zvit “FINTEKH V UKRAINI”. Spilnyi Pro-
ekt USAID “Transformatsiia finansovoho sektoru”
ta innovatsiinoho parku UNIT [FinTech in Ukraine:
trends, market overview and catalog. FINTECH IN
UKRAINE. Report is a joint USAID Financial Sec-
tor Transformation Project and the UNIT Innovation
Park]. City. Available at: https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf.
23. Shcho take FinTekh i yak vin vplyvaie na
vashe zhyttia v zhe sohodni? [What is FinTech and
how does it affect your life today?]. Ekonomichna
pravda – Economic Truth. (2018, December, 5).
Available at: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2020.